

ÕPETAJA - ISIKSUS

„Idioot! Teie ei oska matemaatikas kõrvugi liigutada. Puupeal! Sel on pudrust ajud. Kalkuni aru, jumala eest kalkuni aru! Matemaatiline kanapimedus! Oina pealuul! Neegritega teid puksima saata, seal olete õigel kohal! Teil on peaju asemel surnud kala oimud. Konnapoeg, aga saba puudub ja ujuda ei oska... Enneaegne vasikas, kärbse aevastus peajus... Kõik läbi? Tähendab — terve klass matemaatiline idioot!”

„Peatage mind, kui te aru ei saa,... olen igale oinale matemaatilised oimud kasvatanud, kasvatan ka teile, nii et lust hakkab teiega tõotada.”

Tõepoolest hakkaski kõigil lust töötada, nagu oleks keegi neid endid või siis matemaatika ümber teinud. Õpetaja söimuga harjuti peagi. Mõne tunni möödudes ei puudunud enam ükski poisik Molotovi eratundidest, isegi sakslane Unter mitte. Matemaatika nagu unistuseki tekitas kõigis vaimustust, kuigi matemaatikas oli kõik kristalselt täpne ja selge.

Tammsaare kirjutas sümpaatiaga Mauruse kooli matemaatikaõpetaja Molotovist. Ka mitmed teised õpetajad on antud väga isikupäraselt.

Jaan Kross oma hiljuti ilmunud romaanis „Wikmani poisid” on samuti kujutanud õpetajaid eripäraselt isiksustena, keda kuidagi üksteisega segi ajada ei saa. Kooolile annavadki näo õpetajad ja kooli juht. Aastakümnete jooksul on püütud õpetajaid ühenäolisteks lihvida, et nad õpetaksid kõik parasjagu sel momendil heakskiidetud meetodika järgi, et kõigis tundides oleksid teatud momendid, et kõik käituksid analoogilistes olukordades ühtviisi, ja hoidku jumal, kui kellelgi on küljes mõni veidruss. Need püüdlused on andnud kahetsusväärseid tulemusi. Suur osa õpetajakonnast on kaotanud isikupära, nooremal põlvkonnal ei ole tekkinudki omapära, sest ta allutati juba õpilaspõlves GOSTi nõuetele. Nii ongi tekkinud isikupära suur defitsiit, millest saab üle ainult ühel viisil — tuleb hüljata ühenäoliseks tegevad kaanonid ja taotmida

oma parema äratundmise järgi. Tuleb katsetada, tuleb lihtsalt midagi teistmoodi teha, et seisvast veest puhtamasse välja ujuda. Kui leidubki oponente ja kritiseerijaid, ei tohi püssi põõsasse visata. Tulemused ja üksnes tulemused on need, mis on midagi väärt.

Ma ei hakka siinkohal rääkima Satalovist, vaid toon teise näite meie Maarjamaalt. Üks vähestest meessoost algklasside õpetajatest õpetas lastele maakaardi tundmist. Kaart oli ilmakaarte järgi klassi põrandale laotatud, õpetaja põlvili, lapsed kaardi ümber neljakäpakil, tagumikud püsti, inspektor klassis. Pärast tundi inspektor õpetajale: „Noh, tund ju toimus, aga meetodika...?” Õpetajal sai süda täis ja ta pörutas: „Kurat, mul pole aega meetodikaga jännata, mul on vaja lapsi õpetada!”

Tegelikult sel õpetajal ju oligi oma meetodika. Teame, kuidas geograafiaõpetajad on hädas, kui kaart on seinal vertikaalselt: õpilased räägivad — see linn on seal üleval, see mägi on siin all. Põrandale horisontaalselt asetatud kaardi puhul seda häda ei teki.

Kui sageli satuvad isikupärased inimesed ebasoosingusse sellepärast, et nad pole lasknud end standardiseerida, on avaldanud va-

Kaljo Pilt austab tänukirjaga Rakvere J. Keskkooli matemaatikaõpetajat Anu Teetleki.

litsetavatest seisukohtadest erinevaid arvamusi ja toimivad nii, nagu õigeiks peavad. Mida rohkem selliseid isiksusi õpetajate peres on, seda kiiremini lähevad hingusele vanad hinnangukriteeriumid ja seda kergem on loomu poolest vähem isikupärasel nendeks saada.

A. Vihman ja E. Etverk olid isikupärased õpetajad. Esimene õpetas mulle arvuteooriat, teine kujutavat ja projektiivset geomeetriat. Neil oli üks ühine omadus — ülim korrektsus kõnes, tähtlikkirjas ja -joonistest, suhtlemises õpilastega. Kõiges. Nende eksamille kehva ettevalmistusega minna ei saanud, lihtsalt ei sõندانud.

Ka kooliõpilane õpib sageli ainult õpetaja meeleheaks (sotsiaalseid stiimuleid meil õppimiseks ju pole). Selleks aga peab õpetaja olema isiksus. Ta peab olema ka õiglane ja mõistev, et õpilane saaks tema kohta öelda suurima komplimendi, nii nagu saam hüüatades — sa oled liinimene!

**Rakvere Hariduskoondise juhataja
KALJO PILT**